

NORGES HØYESTERETT

Den 5. desember 2016 ble det av Høyesteretts ankeutvalg bestående av dommerne Tønder, Falch og Bergh i

HR-2016-2480-U, (sak nr. 2016/2089), sivil sak, anke over dom:

Jon Eilif Orrem
AIG Europe Limited

(advokat Chriss Bjorøy)

mot

Triton Project Support AS
Vidar Torstein Strømsnes

(advokat Øystein Horneland)

avsagt slik

D O M :

- (1) Saken gjelder anke over dom i lagmannsretten hvor spørsmålet er om den skal oppheves på grunn av saksbehandlingsfeil.
- (2) Triton Project Support AS (Triton) saksøkte 4. november 2013 John Werner Sæthre Johannessen, Jon Eilif Orrem og AIG Europe Limited (AIG). Søksmålet ble senere utvidet med krav fra Vidar Torstein Strømsnes og Grethe Absalonsen mot de samme saksøkte. Saksøkerne krevde tilbakebetaling fra Johannessen for beløp de hadde investert i et eiendomsprosjekt og erstatning fra de to andre saksøkte.
- (3) I dom 7. april 2015 dømte Bergen tingrett Johannessen til å tilbakebetale Triton 1 589 000 kroner, Strømsnes 797 000 kroner og Absalonsen 797 000 kroner. Johannessen ble også dømt til å erstatte saksøkernes sakskostnader. I tillegg ble Orrem og AIG dømt til å erstatte Triton 794 500 kroner og Strømsnes 398 500 kroner, og de ble også dømt til å erstatte Tritons og Strømsnes' sakskostnader.
- (4) Orrem og AIG ble imidlertid frifunnet for Absalonsens erstatningskrav, og hun ble dømt til å erstatte Orrems og AIGs sakskostnader. Frifinnelsen var begrunnet i at Absalonsen ikke var part i den avtale som Orrem bisto Johannessen med å fremforhandle. Hun kunne da ikke vinne frem med et erstatningskrav mot Orrem og hans forsikringsselskap AIG.

- (5) Triton, Strømsnes og Absalonsen anket dommen til lagmannsretten. Også Johannessen, Orrem og AIG anket. Johannessen trakk imidlertid senere sin anke, slik at tingrettens dom ble rettskraftig for hans del.
- (6) I anken påsto Strømsnes og Absalonsen at de i fellesskap hadde krav på den erstatningen som de hver for seg hadde krevd i tingretten. Subsidiært, for det tilfelle at lagmannsretten skulle forkaste Absalonsens anke, påsto Strømsnes at han alene hadde krav på denne. Begrunnelsen hans var at Strømsnes og Absalonsen er samboere, og hennes investering i prosjektet i tilfelle var gjort av ham.
- (7) Gulating lagmannsrett avsa 12. august 2016 dom med denne domsslutningen:
- "1. **Jon Eilif Orrem og AIG Europe Limited dømmes en for begge og begge for en til å betale erstatning til Vidar Torstein Strømsnes med kroner 1.195.500,- – enmillionetthundreognittifemtusenfemhundre – med tillegg av rente utmålt etter forsinkelsesrenteloven § 3 første ledd første punktum regnet fra 24. juli 2013. Oppfyllelsesfristen er 2 – to – uker fra forkynnelse av dommen.**
 2. **Jon Eilif Orrem og AIG Europe Limited dømmes en for begge og begge for en til å betale erstatning til Triton Project Support AS med kroner 1.191.750,- – enmillionetthundreognittientusenyvhundreogfemti – med tillegg av rente utmålt etter forsinkelsesrenteloven § 3 første ledd første punktum regnet fra 24. juli 2013. Oppfyllelsesfristen er 2 – to – uker fra forkynnelse av dommen.**
 3. **Jon Eilif Orrem og AIG Europe Limited dømmes en for begge og begge for en til å betale sakskostnader for lagmannsretten til Vidar Torstein Strømsnes og Triton Project Support AS med kroner 702.204 – syvhundreogtotusentohundreogfire – og med kroner 328 346 – trehundreogtjueåttetusentrehundreogførtiseks – for tingretten, innen 2 – to – uker fra forkynnelse av dommen.**
 4. **Anken fra Grethe Absalonsen forkastes.**
 5. **Grethe Absalonsen plikter å betale sakskostnader til Jon Eilif Orrem og AIG Europe Limited med kroner 173.152,- – etthundreogsyttitretusenetthundreogfemtito – for lagmannsretten og kroner 50.000,- – femtitusen – for tingretten, innen 2 – to – uker fra forkynnelse av dommen."**
- (8) Lagmannsretten kom, som tingretten, til at bare Strømsnes og Triton var medkontrahenter, ikke Absalonsen. Absalonsens anke ble derfor forkastet, se domsslutningen punkt 4. I samsvar med Strømsnes' subsidiære påstand ble han i domsslutningen punkt 1 tilkjent den erstatningen som prinsipalt var krevd av dem begge, dog avkortet for medvirkning.
- (9) Orrem og AIG begjærte 16. august 2016 retting av lagmannsrettens domsslutning punkt 1. De anførte at det ikke var grunnlag i dommen for å tilkjenne Strømsnes den del av erstatningen som for tingretten var krevd av Absalonsen. Ved beslutning 5. september 2016 avslo lagmannsretten begjæringen, jf. tvisteloven § 19-8 første ledd, under henvisning til at domsslutningen "stemmer overens med 'rettens mening' på domsavsigelsestidspunktet".
- (10) Orrem og AIG har anket lagmannsrettens dom til Høyesterett for så vidt gjelder domsslutningens punkt 1 til 3. Triton, Strømsnes og Absalonsen har inngitt avledet anke over alle punkter i domsslutningen, med unntak av punkt 3.
- (11) *Jon Eilif Orrem og AIG Europe Limited* har i hovedsak gjort gjeldende:

- (12) Domsslutningen punkt 1 innebærer at Strømsnes har fått medhold i sin subsidiære påstand, som inkluderer det krav Absalonsen ikke vant frem med. Lagmannsretten tok imidlertid ikke stilling til Orrems og AIGs anførsel om at denne utvidelsen av påstanden i lagmannsretten måtte avvises. Det er en saksbehandlingsfeil. Fordi Orrem og AIG ikke samtykket i at Strømsnes kunne utvide påstanden i lagmannsretten, skulle den vært avvist. Den delen av dommen må derfor endres eller oppheves.
- (13) Lagmannsretten har dessuten tillagt Tritons og Strømsnes' medvirkning for liten vekt og derfor avkortet den idømte erstatningen for lite. Videre er avsavnsrenten satt for høyt.
- (14) Det ankes også særskilt over de sakskostnader som ble tilkjent i domsslutningen punkt 3 for så vidt gjelder kostnadene for lagmannsretten.
- (15) Orrem og AIG har fremsatt disse påstandene:

- "1. Jon Eilif Orrem og AIG Europe Limited dømmes en for begge og begge for en til å betale erstatning til Vidar Torstein Strømsnes oppad begrenset etter rettens skjønn til kr. 1.150.000,-, med tillegg av rente utmålt etter forsinkelsesrenteloven § 3 første ledd første punktum fra 24. juli 2013.
2. Jon Eilif Orrem og AIG Europe Limited dømmes en for begge og begge for en til å betale erstatning til Triton Project Support AS oppad begrenset etter rettens skjønn til kroner 1.150.000,- med tillegg av rente utmålt etter forsinkelsesrenteloven § 3 første ledd første punktum fra 24. juli 2013.

Dersom kun anken over domsslutningen pkt 1, pkt 2 og 3.1 over, fører frem

3. Jon Eilif Orrem og AIG Europe Limited dømmes en for begge og begge for en til å betale erstatning til Vidar Torstein Strømsnes oppad begrenset etter rettens skjønn til kroner 597.750,-, med tillegg av rente utmålt etter forsinkelsesrenteloven § 3 første ledd første punktum fra 24. juli 2013.

Hva gjelder anken over sakskostnadene

4. Jon Eilif Orrem og AIG Europe Limited dømmes en for begge og begge for en til å betale sakskostnader for lagmannsretten til Vidar Torstein Strømsnes og Triton Project Support AS med et beløp oppad begrenset etter rettens skjønn til kroner 700.000 og med kroner 328 346 for tingretten.

Subsidiært:

5. Gulating lagmannsretts dom 12.08.2016, slutningens pkt. 1 og/eller 3 oppheves.

I alle tilfeller

6. Jon Eilif Orrem og AIG Europe Limited tilkjennes sakens omkostninger i Høyesterett.

- (16) Hva gjelder den avledete motanken:

1. Anken forkastes.
2. Jon Eilif Orrem og AIG Europe Limited tilkjennes sakens omkostninger i Høyesterett."

- (17) Triton Project Support AS og Vidar Torstein Strømsnes har i hovedsak gjort gjeldende:

- (18) Det foreligger ingen reell utvidelse av påstanden i lagmannsretten fordi samme krav ble fremsatt for tingretten. Lagmannsretten har uansett adgang til å tillate en slik utvidelse, slik at en eventuell feil ikke har hatt betydning for resultatet.
- (19) Det er ikke grunnlag for å avkorte erstatningen på grunn av medvirkning. Fastsettelsen av avsavnsrenten er riktig.
- (20) Triton og Strømsnes har fremsatt disse påstandene:

"I forhold til hovedanken:

1. Anken forkastes.

I den avledete motanke:

Prinsipalt:

1. Jon Eilif Orrem og AIG Europe Limited dømmes en for begge og begge for en til å betale erstatning til Vidar Torstein Strømsnes og Grethe Absalonsen med 1 594 000 kroner med tillegg av rente utmålt etter forsinkelsesrenteloven § 3 første ledd første punktum fra 24. juli 2013 til betaling skjer.
2. Jon Eilif Orrem og AIG Europe Limited dømmes en for begge og begge for en til å betale erstatning til Triton Project Support AS med 1 589 000 kroner med tillegg av rente utmålt etter forsinkelsesrenteloven § 3 første ledd første punktum fra 24. juli 2013 til betaling skjer.
3. Lagmannsrettens dom, slutningens punkt 3, stadfestes.

Subsidiært:

1. Jon Eilif Orrem og AIG Europe Limited dømmes en for begge og begge for en til å betale erstatning til Vidar Torstein Strømsnes med 1 594 000 kroner med tillegg av rente utmålt etter forsinkelsesrenteloven § 3 første ledd første punktum fra 24. juli 2013 til betaling skjer.
2. Jon Eilif Orrem og AIG Europe Limited dømmes en for begge og begge for en til å betale erstatning til Triton Project Support AS med 1 589 000 kroner med tillegg av rente utmålt etter forsinkelsesrenteloven § 3 første ledd første punktum fra 24. juli 2013 til betaling skjer.
3. Lagmannsrettens dom, slutningens punkt 3, stadfestes.

I begge tilfeller:

4. Jon Eilif Orrem og AIG Europe Limited dømmes en for begge og begge for en til å erstatte Vidar Torstein Strømsnes, Grethe Absalonsens og Triton Project Support AS saksomkostninger for Høyesterett."

- (21) *Høyesteretts ankeutvalg* behandler her den ankegrunnen som knytter seg til utvidelsen av Strømsnes' påstand i lagmannsretten. For tingretten påsto Strømsnes seg tilkjent 797 000 kroner fra Orren og AIG, mens han for lagmannsretten påsto seg tilkjent 1 594 000 kroner. Lagmannsretten tilkjente ham 1 195 500 kroner, hvilket innebærer at han der fikk tilkjent mer enn han krevde i tingretten.

- (22) Etter tvisteloven § 29-4 kan krav og påstander som ikke har vært behandlet i tingretten, ikke behandles i lagmannsretten med mindre nærmere fastsatte vilkår er oppfylt. Dersom *påstanden* utvides for et krav tingretten har avgjort, kan utvidelsen bare behandles i lagmannsretten dersom enten motparten samtykker eller utvidelsen er begrunnet i forhold som først er blitt kjent for parten etter hovedforhandlingen i tingretten, jf. § 29-4 tredje ledd. Vilkårene er andre dersom det i lagmannsretten fremsettes et *nytt krav* som tingretten ikke har avgjort, jf. § 29-4 annet ledd. Etter alternativene i annet ledd bokstavene c og d må lagmannsretten treffe en avgjørelse for at det nye kravet skal kunne behandles.
- (23) I dette tilfellet påsto Orrem og AIG i anketilsvaret til lagmannsretten at Strømsnes' påstandsutvidelse skulle avvises. De opplyste også at de ikke samtykket i utvidelsen. Av prosessfullmektigens disposisjon til prosedyreinnlegget i lagmannsretten fremgår at de fastholdt at vilkårene for å tillate utvidelsen ikke er oppfylt.
- (24) I lagmannsrettens dom er spørsmålet om det er anledning til å behandle Strømsnes' utvidete påstand, verken omtalt eller direkte tatt stilling til. Det lagmannsretten gjør, er å drøfte og avgjøre det materielle spørsmålet knyttet til rekkevidden av Orrems og AIGs ansvar.
- (25) I alle fall i et tilfelle som vårt, hvor Orrem og AIG har bestridt at vilkårene i § 29-4 er oppfylt, må lagmannsretten ta stilling til om påstandsutvidelsen skal tillates, jf. Schei med flere, *Tvisteloven kommentarutgave (2013) side 1019*. Avgjørelsen kan treffes ved kjennelse under saksforberedelsen, og hvis det ikke er gjort, må avgjørelsen treffes i dommen. I begge tilfellene må avgjørelsen begrunnes, jf. tvisteloven § 19-6 fjerde ledd. Selv om avgjørelsen i dette tilfellet indirekte kan sies å være truffet i dommen, har lagmannsretten verken tatt uttrykkelig stilling til spørsmålet eller gitt noen begrunnelse. Det er en saksbehandlingsfeil.
- (26) Ankeutvalget finner det nærliggende at feilen kan ha hatt betydning for dommens innhold, jf. tvisteloven § 29-21 første ledd. Lagmannsretten tilkjente Strømsnes høyere erstatning enn han hadde påstått seg tilkjent i tingretten, og det er ikke klargjort at § 29-4 tillot påstandsutvidelsen. For denne avgjørelsen er det ikke nødvendig for ankeutvalget å ta stilling til hvilken del av § 29-4, annet eller tredje ledd, som får anvendelse.
- (27) Strømsnes har gjort gjeldende at feilen ikke har hatt betydning for avgjørelsen fordi det reelt sett ikke foreligger noen påstandsutvidelse. Begrunnelsen er at påstanden i lagmannsretten utelukkende sammenfatter hans og Absalonsens respektive krav og påstander i tingretten. Ankeutvalget bemerker at § 29-4 skal forstås slik at bedømmelsen må skje for den enkelte part. Det skal derfor foretas en sammenligning av de krav og påstander Strømsnes fremsatte i tingretten med de krav og påstander han fremsatte i lagmannsretten. Absalonsens krav og påstander i tingretten kan ikke trekkes inn i hans sammenligning, med mindre han gjør gjeldende at han har overtatt Absalonsens krav. Men det har han ikke gjort, fordi Absalonsen selv fremmet sitt krav også i lagmannsretten, og fordi Strømsnes der gjorde gjeldende at han var skadelidt dersom hun ikke var det.
- (28) På denne bakgrunn finner ankeutvalget det klart at det er grunnlag for å oppheve lagmannsrettens dom for så vidt gjelder den erstatningen Strømsnes ble tilkjent, jf. tvisteloven § 30-3 annet ledd bokstav d. Dette innebærer at domsslutningen punkt 1 oppheves.
- (29) På grunn av sammenhengen må også sakskostnadsavgjørelsen i domsslutningen punkt 3 oppheves. En ny behandling av Strømsnes' erstatningskrav kan lede til at hans sakskostnadskrav kommer i en annen stilling. Domsslutningen punkt 3 avgjør imidlertid også Tritons sakskostnader, og da slik at Triton og Strømsnes er tilkjent bestemte beløp i

fellesskap. Også dette fellesskapet kan komme i en ny stilling dersom Strømsnes for eksempel ikke skulle bli tilkjent sakskostnader etter ny behandling i lagmannsretten. Ankeutvalget finner av den grunn at hele domsslutningen punkt 3 må oppheves.

- (30) Ankens subsidiære påstand har etter dette ført frem. Orrem og AIG skal da tilkjennes sakskostnader etter tvisteloven § 20-2. Det beløpet som er krevd, omfatter imidlertid også kostnader knyttet til de delene av anken som retter seg mot lagmannsrettens domsslutning punkt 2 som ikke oppheves. Beløpet som tilkjennes, settes derfor skjønnsmessig til 7 500 kroner med tillegg av merverdiavgift på 1 875 og ankegebyret på 12 300 kroner, til sammen 21 675 kroner, jf. § 20-5 fjerde ledd.
- (31) De delene av anken og den avledete anken som retter seg mot den delen av lagmannsrettens dom som ikke oppheves, blir avgjort ved egen beslutning.
- (32) Dommen er enstemmig.

DOMSSLUTNING :

1. Lagmannsrettens dom, domsslutningen punkt 1 og 3, oppheves.
2. I sakskostnader for Høyesterett betaler Vidar Torstein Strømsnes til Jon Eilif Orrem og AIG Europe Limited i fellesskap 21 675 – tjuentusensekshundreogsyttifem – kroner innen 2 – to – uker fra forkynnelse av dommen.

Ingvald Falch
(sign.)

Bård Tønder
(sign.)

Espen Bergh
(sign.)

Riktig utskrift: